

BEOS-1608/25

Warszawa, 15 września 2025 r.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-III.020.80.12.2025

Data wpływu 15.09.2025

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie oceny skutków regulacji senackiego projektu ustawy
o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach
represjonowanych z powodów politycznych
(druk sejmowy nr 1651)**

Na podstawie art. 34 ust. 9b uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.
– Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.)
sporządza się następującą opinię:

I. Problem, który zamierza rozwiązać Wnioskodawca

Na podstawie dołączonych do projektu uzasadnienia i Oceny Skutków Regulacji (OSR) należy stwierdzić, że problem, który ma zostać rozwiązany poprzez przyjęcie projektu, dotyczy zakresu podmiotowego ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych¹ (dalej: ustawa). Przepisy ustawy regulują zasady nabywania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Zgodnie z art. 3 pkt 4 ustawy osobą represjonowaną z powodów politycznych jest także osoba, która w okresie od 1 stycznia 1956 r. do 31 lipca 1990 r. była poszukiwana listem gończym, oskarżona lub skazana za popełnienie przestępstwa lub wielokrotnie skazywana za popełnienie wykroczenia, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. Senat wskazuje, że kryterium określonego w art. 3 pkt 4 ustawy, umożliwiającego uzyskanie statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych, nie spełniają osoby, które wprawdzie – ze względu na młody wiek – nie zostały skazane wyrokiem sądu za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, jednak zastosowano wobec nich z powodu takiej działalności środki poprawcze lub wychowawcze. Senat wskazuje, że z punktu widzenia zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, osoby te charakteryzują się taką samą cechą relewantną co osoby, na które nałożono sankcje karne za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 906.

II. Rozwiązanie rekomendowane przez Wnioskodawcę

W projekcie przewidziano zmianę art. 3 pkt 4 ustawy poprzez wskazanie, że status osoby represjonowanej będzie mogła uzyskać również osoba, wobec której orzeczono postanowieniem sądu dla nieletnich albo postanowieniem sądu rodzinnego zastosowanie środków poprawczych lub wychowawczych za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce w okresie od 1 stycznia 1956 r. do 31 lipca 1990 r.

Zgodnie z art. 2 projektu zmiana ustawy ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

III. Inne rozwiązania rozważane przez Wnioskodawcę

Z uzasadnienia projektu i OSR nie wynika, żeby Senat rozważał alternatywne sposoby rozwiązania problemu.

IV. Rozwiązania przyjmowane w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE

Z analizy przepisów obowiązujących w Bułgarii², Czechach³, Estonii⁴, Litwie⁵, Łotwie⁶, Rumunii⁷, na Węgrzech⁸ i w Słowacji⁹, dotyczących statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych, ofiary reżimu komunistycznego lub uczestnika oporu wobec komunizmu, wynika, że przyznanie takiego statusu

² Закон за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица (ustawa o rehabilitacji politycznej i obywatelskiej osób represjonowanych), SG 50/1991 ze zm., tekst w j. bułgarskim: <https://lex.bg/laws/ldoc/2132567042> [wszystkie źródła internetowe cytowane w niniejszej opinii zostały sprawdzone 11 IX 2025 r.].

³ Zákon č. 262/2011 Sb. o účastnících odboje a odporu proti komunismu (ustawa o uczestnikach oporu i walki z komunizmem), tekst w j. czeskim: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-262>.

⁴ Persons Repressed by Occupying Powers Act (ustawa o osobach represjonowanych przez władze okupacyjne), RT I 2003, 88, 589 ze zm., tekst w j. angielskim: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/520062016002/consolide>.

⁵ Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymas (ustawa o statusie prawnym osób będących ofiarami okupacji 1939-1990), 1997 m. birželio 30 d. Nr. VIII-342 ze zm., tekst w j. litewskim: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.41527?jfwid=-rmksx1kcu>.

⁶ Law On the Determination of the Status of a Politically Repressed Person for Victims of the Communist and Nazi Regime (ustawa o ustalaniu statusu osoby represjonowanej politycznie dla ofiar reżimu komunistycznego i nazistowskiego), Latvijas Vēstnesis, 64, 26.04.1995 ze zm., tekst w j. angielskim: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/34832-on-the-determination-of-the-status-of-a-politically-repressed-person-for-victims-of-the-communist-and-nazi-regime>.

⁷ Decretul-Lege Nr 118 din 30 martie 1990 (*republicat*) privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri (dekret w sprawie przyznania praw osobom prześladowanym z przyczyn politycznych przez dyktaturę ustanowioną po 6 marca 1945 r., a także osobom deportowanym za granicę lub osadzonym w niewoli), Monitorul Oficial nr. 1208 din 10 decembrie 2020 ze zm., tekst w j. rumuńskim: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/252940>.

⁸ Évi XXXII. törvény az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról 1992 (ustawa w sprawie odszkodowań dla osób niesłusznie pozbawionych życia i wolności z przyczyn politycznych), tekst w j. węgierskim: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99200032.TV>.

⁹ Zákon č. 219/2006 Z. o protikomunistickom odboji (ustawa o ruchu antykomunistycznym), tekst w j. słowackim: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2006-219>.

uzależnione jest co do zasady od spełnienia materialnych przesłanek określonych w przepisach prawa. Należą do nich w szczególności: udział w działalności opozycyjnej wobec władz komunistycznych lub doznanie represji politycznych – niezależnie od wieku osoby represjonowanej w chwili zdarzenia.

W przepisach tych państw jako formy represji lub prześladowań kwalifikujące do nadania statusu osoby represjonowanej uznaje się m.in.: pozbawienie wolności na podstawie wyroku politycznego, internowanie administracyjne, deportację, zesłanie do obozów pracy, przymusowe przesiedlenie, ograniczenie dostępu zatrudnienia czy edukacji (w tym usunięcie ze szkoły lub uczelni) z przyczyn politycznych, przymusową hospitalizację psychiatryczną, osadzenie w zakładzie zamkniętym lub zakładzie reedukacyjnym.

W analizowanych państwach brak jest przepisów wyraźnie odnoszących się do osób niepełnoletnich, wobec których zastosowano środki poprawcze lub wychowawcze z powodu działalności opozycyjnej. Decydujące znaczenie dla uzyskania statusu osoby represjonowanej mają charakter i okoliczności represji oraz spełnienie ustawowych kryteriów, a nie wiek osoby represjonowanej w momencie ich zastosowania.

V. Skutki prawne projektowanej ustawy

1.

Projekt przewiduje zmianę brzmienia art. 3 pkt 4 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych poprzez wskazanie, że status osoby represjonowanej będzie mogła uzyskać również osoba, wobec której orzeczono postanowieniem sądu dla nieletnich albo postanowieniem sądu rodzinnego zastosowanie środków poprawczych lub wychowawczych za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 31 lipca 1990 r. Tym samym projektowane brzmienie przepisu umożliwi uzyskanie statusu osoby represjonowanej nie tylko osobom, które były poszukiwane listem gończym, oskarżone lub skazane za popełnienie przestępstwa albo wielokrotnie skazywane za wykroczenie, ale również osobom, wobec których w okresie nieletniości zastosowano środki poprawcze lub wychowawcze z tytułu działalności na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości, suwerenności oraz respektowania politycznych praw człowieka.

Należy również zaznaczyć, że zaproponowana zmiana w pełni odpowiada zasadzie równości wynikającej z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Zgodnie z orzecnictwem Trybunału Konstytucyjnego, zasada równości wobec prawa, wyrażona w Konstytucji, nakazuje identyczne traktowanie podmiotów znajdujących się w takiej samej lub zbliżonej sytuacji prawnie relewantnej. Równe traktowanie oznacza przy tym traktowanie według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących¹⁰. Wspólną cechą istotną, uzasadniającą równe traktowanie osób w przypadku ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, jest objęcie ich różnymi formami represji za działalność na rzecz odzyskania przez

¹⁰ Zob. wyrok TK z 15 lipca 2010 r., sygn. akt K 63/07, OTK-A 2010, Nr 6, poz. 60 oraz wyrok TK z 24 października 2001 r., sygn. akt SK 22/01, OTK 2001, Nr 7, poz. 216.

Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. Nie ma zatem podstaw normatywnych, aby uniemożliwić przyznanie statusu osoby represjonowanej osobom, wobec których wydano postanowienie sądu dla nieletnich albo postanowienie sądu rodzinnego zastosowanie środków poprawczego lub wychowawczego. Trafnie wskazano w wystąpieniu RPO z dnia 10 października 2024 r., że „środki wychowawcze nakładane na osoby nieletnie stanowiły dolegliwość, podobnie jak sankcje karne nakładane na osoby pełnoletnie. Nierzadko prowadziły one do pogorszenia się sytuacji życiowej całej rodziny oraz ograniczenia możliwości nauki i rozwoju dziecka. Zasadne wydaje się zatem rozszerzenie ustawowych przesłanek nadawania statusu osoby represjonowanej, tak aby objęły wszystkie osoby – bez względu na ich wiek – które uległy represjom ze strony państwa komunistycznego”¹¹.

Projektowana zmiana trafnie uchwytuje zmianę nazewnictwa sądu, który decydował o zastosowaniu środków poprawczych albo wychowawczych wobec nieletnich. Od chwili wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 lutego 1928 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹² w sądach okręgowych (a na gruncie kolejnych ustaw – w sądach powiatowych, a następnie w sądach rejonowych) działały osobne wydziały dla nieletnich, tzw. sądy dla nieletnich. Na mocy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich¹³, która weszła w życie z dniem 13 maja 1983 r., w art. 101 dokonano nowelizacji ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i zmieniono nazewnictwo tych sądów. Mianowicie, utworzono wydziały rodzinne i nieletnich (sądy rodzinne) dla spraw: 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, 2) dotyczących leczenia osób uzależnionych od alkoholu, 3) dotyczących demoralizacji oraz czynów karalnych. Zatem do dnia 13 maja 1983 r. sądami, które orzekały środki poprawcze albo wychowawcze wobec nieletnich, były „sądy dla nieletnich”. Po tej dacie nastąpiła zmiana nazewnictwa sądów orzekających w tych sprawach na „sądy rodzinne”. Dostrzegając te względy projektodawca wskazał, że orzeczenie środków poprawczych lub wychowawczych mogło być wynikiem działalności orzeczniczej sądów dla nieletnich albo sądów rodzinnych.

Opiniowany projekt był przedmiotem analiz Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu w zakresie zgodności z prawem Unii Europejskiej¹⁴. Projekt był także przedmiotem opinii BEOS sporządzonej w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu¹⁵.

2.

Proponowane rozwiązania rozszerzają zakres uprawnień obywateli, w tym praw majątkowych poddanych pod ochronę przez art. 1 Protokołu Dodatkowego nr

¹¹ Pismo RPO z dnia 10 października 2024 r. do Przewodniczącej Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej Senat RP, https://bjp.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-10/Do_komisji_senatu_prz_dzieci_represje_10_10_2024.pdf.

¹² Dz.U. z 1928 r. Nr 12, poz.93, ze zm.

¹³ Dz. U. z 2018 r. poz. 969, ze zm.

¹⁴ *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (przedstawiciel wnioskodawcy: senator Alicja Zając)*, BEOS-WPEiM-1596/25.

¹⁵ *Opinia w sprawie stwierdzenia, czy senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (przedstawiciel wnioskodawcy: senator Alicja Zając) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu*, BEOS-WPEiM-1597/25.

1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC). Proponowane nie budzą zastrzeżeń co ich zgodności z EKPC.

VI. Skutki społeczne projektowanej ustawy

A) Podmioty, na które wpływa projekt

1. Osoby dotychczas niemogące ubiegać się o status osoby represjonowanej z powodów politycznych, wobec których orzeczono postanowieniem sądu dla nieletnich albo postanowieniem sądu rodzinnego zastosowanie środków poprawczych lub wychowawczych za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce w okresie od 1 stycznia 1956 r. do 31 lipca 1990 r. (ok. 100 osób¹⁶).

Osobom tym będzie przysługiwać prawo do: otrzymywania świadczeń pieniężnych oraz korzystania z pomocy pieniężnej przyznawanej przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych (UdSKIOR), korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach, ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych bez skierowania lekarza ubezpieczenia zdrowotnego. Osoby te będą miały możliwość: pokrycia ze środków UdSKIOR (w części lub całości) kosztów zakupu wyrobów medycznych; uzyskania pierwszeństwa w korzystaniu ze środowiskowej opieki socjalnej, w tym w uzyskaniu miejsca w domu pomocy społecznej, a także możliwość zwolnienia (całkowitego lub częściowego) z opłat za pobyt w domu pomocy społecznej. Osoby te będą mogły korzystać z ulg za przejazdy komunikacją miejską i komunikacją krajową środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego.

W przypadku niepodlegania ubezpieczeniu społecznemu w Rzeczypospolitej Polskiej lub niepobierania emerytury lub renty, osoby te – z racji posiadanych uprawnień – będą mogły podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu¹⁷. Pracujący beneficjenci ustawy będą mieli prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 5 dni roboczych w roku kalendarzowym, zaś osoby pobierające emeryturę, rentę inwalidzką, rentę z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną w kwocie niższej niż 3 603,35 zł brutto miesięcznie będą mogły skorzystać z prawa do świadczenia wyrównawczego.

W związku z uzyskaniem statusu osoby represjonowanej przez nową grupę osób, w przyszłości wybrane świadczenia przysługiwać będą także wybranym członkom rodzin pozostałym po osobach represjonowanych z powodów politycznych¹⁸.

2. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych jako organ właściwy w sprawie rozpatrywania wniosków dotyczących potwierdzenia statusu osoby represjonowanej, przyznania i wypłaty świadczeń pieniężnych lub pomocy

¹⁶ Na podstawie szacunków przedstawionych przez Radę Ministrów, o czym dalej.

¹⁷ Wykaz uprawnień działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych: <https://www.kombatanci.gov.pl/index.php/pl/uprawnienia/wykaz-uprawnien?view=article&id=58:uprawnienia-dzialacza-opozycji&catid=10:wykaz-uprawnien>, a także ustawa o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw z dnia 30 marca 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 794).

¹⁸ Wykaz uprawnień, <https://www.kombatanci.gov.pl/index.php/pl/uprawnienia/wykaz-uprawnien>.

pieniężnej. W przypadku osób uprawnionych, które nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu w Rzeczypospolitej Polskiej lub nie pobierają emerytury albo renty, z racji posiadanych uprawnień Szef UdSKIOR zobowiązany zostanie na wniosek beneficjenta ustawy do zgłoszenia go do ubezpieczenia zdrowotnego. Przyjęcie ustawy nałoży na Szefa UdSKIOR nowe zadania, co pociągać może za sobą konieczność wypracowania odpowiednich procedur, przydzielenia pracownikom nowych zadań i poniesienia dodatkowych kosztów przez tę instytucję¹⁹.

3. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu jako organ weryfikujący uprawnienia osoby wnioskującej o nadanie statusu osoby represjonowanej, a także wydający decyzję o spełnianiu warunków uprawniających do nadania tego statusu.

4. Sąd administracyjny jako podmiot rozpatrujący skargi od decyzji Szefa UdSKIOR²⁰.

5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako instytucja zabezpieczenia społecznego weryfikująca uprawnienia wynikające z zabezpieczenia społecznego, a także wypłacająca świadczenia wyrównawcze.

6. Samorządy gminne (2479 gmin) jako jednostki samorządu terytorialnego odpowiedzialne za prowadzenie domów pomocy społecznej, udzielające pomocy w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych²¹.

7. Pracodawcy osób uprawnionych, którzy w wyniku przyjęcia ustawy zobowiązani będą do udzielenia dodatkowych 5 dni urlopu pracującym beneficjentom nowych przepisów – osobom represjonowanym. Liczba takich pracodawców nie jest możliwa do oszacowania.

B) Skutki dla społeczeństwa

Przedstawiony projekt poszerza definicję osób represjonowanych w latach 1956-1990 o osoby nieletnie, co oznacza formalne uznanie szkód poniesionych przez młodzież w okresie PRL. Ustawa jest wyrazem docenienia działalności opozycyjnej młodych osób, a jednocześnie formą realizacji wybranych postulatów środowisk opozycyjnych i represjonowanych. Niektóre z tych postulatów były już zresztą podstawą zmian legislacyjnych²². Przyjęcie ustawy oznaczać będzie uznanie, że środki poprawcze i wychowawcze stosowane wobec osób nieletnich w okresie PRL stanowiły dolegliwość analogiczną do sankcji karnych nakładanych

¹⁹ <https://www.kombatanci.gov.pl/index.php/pl/4135-wsparcie-dla-bohaterow-wiecej-pieniedzy-na-pomoc-dla-kombatantow-i-dzialaczy-opozycji-antykomunistycznej>.

²⁰ Należy zakładać, że wnioskodawcy będą wnosić do sądu odwołania od decyzji podjętych przez Szefa UdSKIOR w przypadkach odmowy przyznania świadczenia.

²¹ Zgodnie ze zmienianą ustawą, samorządy mają prawo do zwolnienia działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych z opłat za pobyt w domu pomocy społecznej. Zwolnienie z opłat jest możliwe na wniosek lub z urzędu, całkowicie lub częściowo. Przy podejmowaniu decyzji w tej sprawie brane są pod uwagę możliwości i sytuacja finansowa gminy.

²² Apel byłych opozycjonistów i represjonowanych przed 40. rocznicą stanu wojennego
<https://www.sws.org.pl/kalendarium/apel-bylych-opozycjonistow-i-represjonowanych-przed-40-rocznica-stanu-wojennego>

na osoby pełnoletnie. Tym samym wypełniona zostanie konstytucyjna zasada równości wobec prawa oraz sprawiedliwości społecznej.

Zaznaczyć należy, że ustawa jest formą uznania i kompensacji represji doznanych w tym okresie życia, który jest decydujący dla dalszych możliwości kształcenia i rozwoju zawodowego, a tym samym szans życiowych jednostek. W tym wymiarze ich konsekwencje są trwalsze i mogą się okazać niezwykle dotkliwe na kolejnych etapach życia. Mając na uwadze dotychczasową literaturę przedmiotu trzeba również podkreślić, że zaangażowanie młodzieży w działalność opozycyjną było znaczące, a doznawane represje w istotny sposób wpłynęły na ich dalsze losy²³. Tym samym ustawowe uznanie zasług tej grupy spełnia postulat sprawiedliwości społecznej.

Odrębną kwestią jest liczba osób, które będą mogły nabyć status osoby represjonowanej na podstawie nowych przepisów. Wnioskodawcy w oparciu o przegląd publikacji poświęconych tematyce działalności konspiracyjnej młodzieży w PRL założyli początkowo, że beneficjentami przyjętych rozwiązań będą około 264 osoby. Z opinii Rady Ministrów wobec senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (druk senacki nr 316)²⁴ wynika jednak, że liczba ta jest znacznie zawyżona. W opinii tej założono, że ok. 100 osób nabędzie prawo do świadczeń pieniężnych dla działaczy opozycji antykomunistycznej oraz do świadczenia wyrównawczego. Wynika to z faktu, iż osoby, wobec których z powodu ich działalności na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce zastosowano środki poprawcze lub wychowawcze, w wielu wypadkach posiadają już status osoby represjonowanej lub działacza opozycji antykomunistycznej. Dokładna liczba takich osób nie jest możliwa do wskazania ze względu na brak danych. W związku z tym przyjęto szacunki przedstawione przez Radę Ministrów i uwzględnione we wniesionym projekcie.

W praktyce można jednak spodziewać się, że osób, które nabędą status osoby represjonowanej na podstawie projektowanych przepisów, będzie jeszcze mniej. Wynika to z faktu, że osoby te będą musiały spełniać następujące warunki: orzeczono wobec nich postanowieniem sądu dla nieletnich albo postanowieniem sądu rodzinnego zastosowanie środków poprawczych lub wychowawczych, za działalność, która obecnie definiowana jest jako działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce; czas popełnienia zarzucanych im czynów musiał przypadać na okres, gdy osoby te były niepełnoletnie i możliwym było zastosowanie wobec nich środków poprawczych lub wychowawczych (a więc w praktyce najczęściej po osiągnięciu przez nie 13. roku życia i przed osiągnięciem 17. lub 18. roku życia²⁵);

²³ Np. Piotr Byszewski, *Konspiracja w PRL w latach 1956-1970. Próba charakterystyki, Polska 1944/45-1989*, „Studia i Materiały” XXI/2023, https://rcin.org.pl/Content/240896/WA303_277253_B155-Polska-T-21-2023_Byszewski.pdf; *Młodzież antysystemowa w Polsce południowo-wschodniej w latach 1957-1989. Wybór dokumentów*, oprac. B. Wójcik, Rzeszów 2016; M. Wierzbicki *Ostatni bunt: młodzieżowa opozycja polityczna u schyłku PRL 1980-1990: fakty, konteksty, interpretacje*, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk 2013.

²⁴ <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/13839/druk/316-do-druku.pdf>; *Działali na rzecz niepodległości Polski jako dzieci – zasługują na wsparcie. Negatywna odpowiedź MRiPS*, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-niepodleglosc-represjonowani-niepelnoletni-odpowiedz>.

²⁵ Zob. pkt V opinii, a także *Opinia Rady Ministrów*, op. cit.

represje, którym podlegały przypadły na okres od 1 stycznia 1956 r. do 31 lipca 1990 r. Osoby te będą musiały spełnić łącznie wszystkie wymienione wyżej kryteria, a jednocześnie nie będą mogły mieć przyznanego już statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych²⁶. Podkreślić przy tym należy, że status osoby represjonowanej nabywany jest w wyniku wystąpienia z odpowiednim wnioskiem do UdSKIOR, po przeprowadzeniu postępowania, w które zaangażowany jest Instytut Pamięci Narodowej, na podstawie decyzji administracyjnej. Przyjęty sposób postępowania może więc dodatkowo ograniczyć liczbę osób, które faktycznie uzyskają projektowane uprawnienia. O niższej niż zakładana w projekcie liczbie osób mogących nabyć status osoby represjonowanej świadczyć też może fakt, że zmiana legislacyjna została zainspirowana przykładem jednej osoby²⁷.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że w przyszłości grono beneficjentów ustawy może poszerzyć się o członków rodzin represjonowanych, którzy będą mogli wystąpić z odpowiednim wnioskiem o uznanie zmarłych członków swoich rodzin za osoby represjonowane i ubiegać się o przysługujące im z tego tytułu uprawnienia²⁸. Kwestia ta nie była poruszana w przedstawionym projekcie.

W ramach konsultacji społecznych projektu przesłano 12 ankiet. W jednej z nich swoje uwagi zamieścił podmiot inny niż osoba prawna pod nazwą „Sygnatariusze Apelu 258 b. opozycjonistów i b. represjonowanych”²⁹. Z zawartych w ankiecie komentarzy wynika, że ich autorzy proponują połączenie prac nad projektem senackim z pracami nad tzw. „projektem środowiskowym” ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw, powstałym w wyniku Apelu 258³⁰.

VII. Skutki gospodarcze projektowanej ustawy

W ocenie Wnioskodawcy zawartej w OSR projektowane rozwiązanie nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki, przedsiębiorczość i sektor gospodarstw domowych. Należy zgodzić się z tą oceną. Beneficjentami zmian będzie bowiem nieliczna, być może tylko kilkudziesięcioosobowa, grupa osób, która uzyska dodatkowe świadczenia pieniężne i rzeczowe. Zwiększy to dochód do dyspozycji ich gospodarstw domowych, a zatem będą one mogły przeznaczyć dodatkowe środki na zakup produktów i usług lub zwiększanie oszczędności (również spłatę zobowiązań). Wartość tych dodatkowych środków będzie jednak tak niewielka (o czym szerzej w pkt. VIII opinii), że nie będzie to miało wpływu na sferę krajowej gospodarki.

W odniesieniu do skutków gospodarczych w trakcie konsultacji społecznych nie zgłoszono uwag.

²⁶ Jak stwierdzono w przywoływanej wcześniej opinii Rady Ministrów: „uprawnieniami z tytułu wprowadzonej regulacji zostaną objęte pojedyncze osoby, które w obowiązującym stanie prawnym nie mogą uzyskać uprawnień pomimo zastosowania wobec nich represji” – ibidem, s. 8.

²⁷ *Sprawa statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych dla nieletnich z PRL*, op. cit.

²⁸ *Uzyskiwanie uprawnień*, <https://www.kombatanci.gov.pl/index.php/pl/uprawnienia/uzyskiwanie-uprawnien?view=article&id=73:uzyskiwanie-uprawnien-wdowy-lub-wdowca-po-kombatancie&catid=36:uzyskiwanie-uprawnien%C5%84>.

²⁹ ID ankiety: 44319.

³⁰ <https://monitorkonstytucyjny.eu/archiwa/32418>.

VIII. Skutki projektowanej ustawy dla sektora finansów publicznych

W opinii Wnioskodawcy projekt pociąga za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa. Ich wysokość ma być uzależniona od liczby osób, które zgodnie z przewidzianą w projekcie zmianą art. 3 pkt 4 ustawy uzyskają status osoby represjonowanej z powodów politycznych, oraz od wymiaru wypłacanych świadczeń pieniężnych i pomocy pieniężnej. Wnioskodawca szacuje, że wysokość wydatków budżetu państwa w pierwszym roku obowiązywania ustawy może być zbliżona do kwoty około 9,3 mln zł³¹. Łączne wydatki na ten cel w okresie 10 lat mają wynieść 93 mln zł (w cenach stałych z 2025 r.). Jednocześnie Wnioskodawca przewiduje, że skutki dla budżetu państwa wynikające z przedmiotowego projektu mogą okazać się niższe, gdyż część potencjalnych beneficjentów, którym zostałby potwierdzony status osoby represjonowanej może posiadać już status działacza opozycji antykomunistycznej. Dodatkowo przeprowadzony szacunek nie uwzględnia miernika odnoszącego się do przeciętnego dalszego trwania życia³². W odniesieniu do budżetów jednostek samorządu terytorialnego Wnioskodawca nie wskazał skutków finansowych.

Wnioskodawca nie wskazał również źródeł finansowania dla przedłożonych w projekcie rozwiązań, które będą wiązały się z możliwym zwiększeniem wydatków budżetu państwa w części 54 – Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w zakresie m.in. wypłaty świadczenia pieniężnego oraz pomocy pieniężnej jednorazowej lub okresowej³³ dla działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych z powodów politycznych o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych (dalej: osoby uprawnione), a także w części 73 – Zakład Ubezpieczeń

³¹ Wnioskodawca sporządził kalkulację przy założeniu liczby 264 osób, które prawdopodobnie będą mogły uzyskać potwierdzenie statusu osoby represjonowanej, kwoty świadczenia pieniężnego w wysokości 1 878,91 zł (tj. na poziomie najniższej emerytury) oraz przeciętnej kwoty świadczenia wyrównawczego wypłaconego w styczniu 2025 r. w wysokości 1 062,82 zł.

³² Przeciętne dalsze trwanie życia jest to wskaźnik, który wyraża średnią liczbę lat, jaką w danych warunkach umieralności ma jeszcze do przeżycia osoba pochodząca z badanej populacji (J. Z. Holzer „Demografia” PWE 2003). W 2024 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn w Polsce wyniosło 74,93 roku, natomiast kobiet 82,26 roku, zob. *Trwanie życia w 2024 r.* Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2025, s. 7.

³³ W 2024 r. UdSKIOR wydatkował środki w łącznej kwocie 319 225 tys. zł na realizację zadań w zakresie świadczeń pieniężnych i pomocy pieniężnej dla działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych. Z tego na świadczenia pieniężne dla osób uprawnionych (tj. przeciętnie 14 746 osób miesięcznie) przeznaczono kwotę 310 359 tys. zł (tj. przeciętnie 1 754 zł na osobę miesięcznie), natomiast pomoc pieniężna została udzielona w kwocie 8 866 tys. zł. W 2024 r. wydano 1b159 pozytywnych decyzji w sprawach o przyznanie świadczenia pieniężnego oraz pozytywnie rozpatrzono 2 869 wniosków o przyznanie pomocy pieniężnej. Średnia kwota przyznanej pomocy na decyzję w 2024 r. wyniosła 3 000 zł, a na osobę 5 100 zł. Pomoc pieniężna była udzielana również osobom mieszkającym poza granicami Polski (Dania, Wielka Brytania, Irlandia, Włochy, Holandia). Na pomoc tym osobom przeznaczono łącznie 25 tys. zł. Wydano 8 decyzji o przyznaniu jednorazowej pomocy pieniężnej (średnio na 1 osobę około 3 100 zł). W 2024 r. kontynuowano realizację „Programu dofinansowania leczenia uzdrowiskowego” oraz „Programu dofinansowania zakupu aparatów słuchowych”. Z pomocy skorzystało odpowiednio 568 osób na łączną kwotę 2 726 tys. zł (średnio na 1 osobę 4 800 zł) oraz 155 osób na łączną kwotę 884 tys. zł (średnio na 1 osobę 5 700 zł). Zob. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w części 54 – Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych za 2024 rok*. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, s. 10-11 i 37-38 oraz *Informacja Departamentu Orzecznictwa i Spraw Socjalnych w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 5 września 2025 r.* (w zakresie informacji o przeciętnej liczbie osób, którym wypłacono świadczenie pieniężne w 2024 r. oraz o przeciętnej wysokości świadczenia pieniężnego wypłaconego w 2024 r.).

Spółecznych w zakresie wypłaty świadczeń wyrównawczych³⁴ dla osób uprawnionych. Jednocześnie należy dodać, że proponowany mechanizm finansowy nie będzie wiązał się z pozyskaniem dochodów.

Po analizie przyjętych przez Wnioskodawcę w ocenie wpływu na sektor finansów publicznych³⁵ założeń oraz opinii Rady Ministrów³⁶ wobec senackiego projektu należy wskazać poniższe uwagi.

1. Przyjęta liczba potencjalnych beneficjentów została oszacowana na podstawie analizy własnej Wnioskodawcy w oparciu o ustalony na poziomie 15% osób zatrzymanych wskaźnik zastosowania wobec zatrzymanych osób nieletnich środków poprawczych lub wychowawczych³⁷. Liczbę osób, które mogą uzyskać status osoby represjonowanej Wnioskodawca określił na 264 osoby. Odnosząc się do tego szacunku, Rada Ministrów wskazała, że w jej ocenie liczba osób uprawnionych będzie znacznie niższa niż została wskazana w OSR do projektu, a uprawnieniami zostaną objęte pojedyncze osoby, które w obowiązującym stanie prawnym nie mogą uzyskać uprawnień pomimo zastosowanych wobec nich represji. Do szacunku Rada Ministrów przyjęła około 100 osób. W ocenie BEOS³⁸ faktyczna liczba osób, które nabędą status osoby represjonowanej na podstawie projektowanych przepisów, może być jeszcze niższa niż wskazana w OSR projektu i przyjęta do szacunku w opinii Rady Ministrów.
2. W kontekście powyższego skutki finansowe dla budżetu państwa oszacowane przez Wnioskodawcę wydają się znacznie zawyżone. Należałoby w tej sytuacji jako maksymalny pułap wydatków budżetu państwa³⁹ wynikający z projektu, przyjąć szacunek przedłożony przez Radę Ministrów. Zgodnie z przedstawioną kalkulacją, wymiar kosztów wypłaty świadczeń i pomocy pieniężnej dla nowych osób uprawnionych

³⁴ W 2024 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił świadczenia wyrównawcze (łącznie ze świadczeniami realizowanymi na mocy umów międzynarodowych) w wysokości 38 058,1 tys. zł. Przeciętna miesięczna liczba osób uprawnionych, którym wypłacono świadczenie (łącznie ze świadczeniami realizowanymi na mocy umów międzynarodowych) w 2024 r. wyniosła 3,1 tys. *Informacja Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuarnych, Centrala Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 września 2025 r.*

³⁵ Zob. *Ocena skutków regulacji z dnia 31 lipca 2025 r.* załączona do projektu, s. 3–5 oraz Załącznik do OSR: *Szacunek wydatków budżetu państwa z tytułu wypłaty świadczeń.*

³⁶ Zob. *Opinia Rady Ministrów wobec senackiego projektu ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (druk senacki 316)*, s. 5–6.

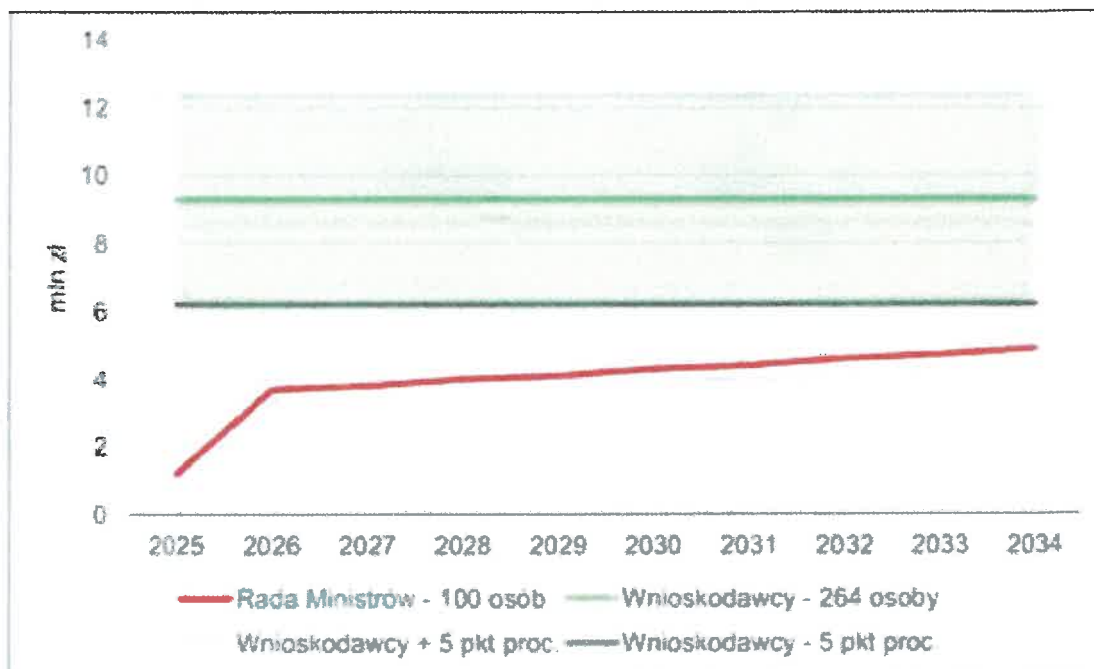
³⁷ Wnioskodawca w uzupełnieniu wskazał, że zmiana wysokości tego parametru (wzrost lub spadek) o 5 pkt proc. powoduje zmianę szacowanej liczby osób represjonowanych (nieletnich) o 30% – odpowiednio wzrost lub spadek wielkości tego zbioru i zmianę szacowanej wielkości wydatków budżetu państwa.

³⁸ Zob. pkt VI opinii.

³⁹ Kalkulacja BEOS (przy założeniu: liczby 100 osób, które prawdopodobnie będą mogły uzyskać potwierdzenie statusu osoby represjonowanej; kwoty świadczenia pieniężnego w wysokości 1 878,91 zł (tj. na poziomie najniższej emerytury); przeciętnej kwoty świadczenia wyrównawczego wypłaconego w styczniu 2025 r. w wysokości 1 062,82 zł, przeciętnej kwoty pomocy pieniężnej wypłaconej w 2024 r. w wysokości około 5 120 zł na osobę miesięcznie i założeniu, że pomoc taka zostanie udzielona dodatkowo jednej osobie w każdym miesiącu roku kalendarzowego; w cenach stałych z 2025 r.) wskazują, że roczne dodatkowe wydatki budżetu państwa wynikające z projektu mogą wynieść około 3,6 mln zł (dane w zakresie przeciętnej wysokości pomocy pieniężnej wypłaconej w 2024 r. na osobę miesięcznie – *Informacja Departamentu Orzecnictwa i Spraw Socjalnych w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 5 września 2025 r.*).

szacuje się w 2025 r. na poziomie 1,2 mln zł⁴⁰, następnie w 2026 r. koszt ten oscylować będzie na poziomie 3,7 mln zł, w 2027 r. – 3,8 mln zł i stopniowo będzie wzrastać, by osiągnąć poziom 4,9 mln zł w 2034 r. W okresie 10 lat koszt ten ma wynieść 39,7 mln zł. Wzrost kosztów w kolejnych okresach może być również powodowany poszerzeniem się grona beneficjentów ustawy o członków rodzin represjonowanych, na co BEOS zwraca uwagę w pkt VI opinii. Na wykresie 1. przedstawiono możliwe roczne skutki finansowe dla budżetu państwa w okresie 10 lat z uwzględnieniem powyższych kalkulacji.

Wykres 1. Wydatki budżetu państwa ogółem w okresie 10 lat od wejścia w życie proponowanych zmian (w mln zł)*

* Do obliczeń Wnioskodawca przyjął 264 osoby, które prawdopodobnie będą mogły uzyskać potwierdzenie statusu osoby represjonowanej, przy czym na dokładność tego szacunku wpływa zmiana wysokości parametru wyrażającego wskaźnik zastosowania wobec zatrzymanych osób nieletnich środków poprawczych lub wychowawczych. Zmiana o 5 pkt proc (wzrost lub spadek) tego parametru, powoduje zmianę szacowanej liczby osób represjonowanych (nieletnich) o około 30% – odpowiednio wzrost lub spadek wielkości tego zbioru i zmianę szacowanej wielkości wydatków budżetu państwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów: *Ocena skutków regulacji z dnia 31 lipca 2025 r. załączona do projektu*, s. 4-5 oraz *Opinia Rady Ministrów wobec senackiego projektu ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (druk senacki 316)*, s. 5-6.

3. Proponowany 14-dniowy termin wejścia w życie ustawy wiązał się będzie z umożliwieniem składania wniosków o potwierdzenie statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych, a następnie wniosków o przedmiotowe świadczenia jeszcze w tym roku kalendarzowym. Potencjalnie może wystąpić konieczność finansowania nieplanowanych w budżecie państwa na 2025 r. wydatków, stąd koszty projektu powinny zostać sfinansowane w ramach limitu wydatków budżetowych ustalonego

⁴⁰ Przy założeniu wejścia w życie ustawy z dniem 1 września 2025 r.

w ustawie budżetowej⁴¹. Podobne stanowisko wyraził Minister Finansów rozpatrując projekt pod kątem finansowym w ramach konsultacji. W opinii zwrócił uwagę, że wprowadzenie proponowanych rozwiązań będzie wiązać się ze zwiększeniem wydatków budżetu państwa w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów.

4. W odniesieniu do budżetów jednostek samorządu terytorialnego mogą wystąpić dodatkowe koszty wynikające z prawa zwolnienia działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych z opłat za pobyt w domu pomocy społecznej⁴². Niemniej jednak, przy podejmowaniu decyzji o zwolnieniu osób uprawnionych z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej brane są pod uwagę możliwości i sytuacja finansowa danej gminy, stąd wymiar ewentualnych dodatkowych obciążeń budżetów jednostek samorządu terytorialnego z tytułu przedstawionej propozycji legislacyjnej nie jest możliwy do ustalenia.

W trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych przedmiotowego projektu nie wskazano informacji dotyczących skutków finansowych projektowanych przepisów dla sektora finansów publicznych.

IX. Inne skutki projektowanej ustawy

Nie zidentyfikowano innych skutków wejścia w życie projektowanej ustawy.

X. Zmiana obciążeń administracyjnych

Projekt będzie prowadził do zwiększenia obciążeń administracyjnych, aczkolwiek nie będzie to wzrost znaczący. Projektowana ustawa rozszerza katalog osób objętych ustawą o kombatantach i ofiarach represji wojennych, objętych działaniami Szefa UdSKiOR oraz ZUS.

Projektowana regulacja nie wprowadza obciążeń administracyjnych dla przedsiębiorców. Nie przyczyni się natomiast do ustanowienia nowych obciążeń administracyjnych, niemniej jednak może powodować wzrost obciążeń administracyjnych związanych ze zwiększeniem liczby obsługiwanych wniosków

⁴¹ W 2025 r. zaplanowano ogółem środki budżetowe w wysokości 385 000 tys. zł na wypłatę świadczenia pieniężnego oraz pomocy pieniężnej dla osób uprawnionych (w dz. 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej). Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych planuje przyznanie świadczeń pieniężnych około 1 400 osobom uprawnionym, ponadto planuje wydanie około 3 700 decyzji w sprawie przyznania pomocy pieniężnej jednorazowej oraz około 1 000 decyzji w sprawie przyznania pomocy pieniężnej okresowej. W ramach różnych inicjatyw na rzecz działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych w 2025 r. Urząd planuje zabezpieczyć środki w wysokości: około 3 500 tys. zł na realizację „Programu dofinansowania leczenia uzdrowiskowego”, około 1 500 tys. zł na realizację „Programu dofinansowania zakupu aparatów słuchowych” oraz około 100 tys. zł na realizację „Programu dofinansowania do rehabilitacji domowej”. Zob. *Projekt budżetu państwa w części 54 – Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na rok 2025*. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, s. 7-9 i 24.

Kwota wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych świadczeń wyrównawczych dla osób uprawnionych ujęta w planie budżetu na 2025 r. wynosi 52 048 tys. zł. *Informacja Departamentu Statystyki i Prognoz Aktuariatnych, Centrala Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 września 2025 r.*

⁴² Zob. także pkt VI opinii.

o potwierdzenie statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych, a następnie wniosków o przedmiotowe świadczenia w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych⁴³, a także wniosków o świadczenie wyrównawcze w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Potencjalne koszty zwiększonych obciążeń administracyjnych powinny zostać sfinansowane w ramach limitu wydatków budżetowych ustalonego w ustawie budżetowej⁴⁴.

XI. Konkluzje

1. Skutki prawne: Projektowana regulacja wskazująca, że status osoby represjonowanej będzie mogła uzyskać także osoba, wobec której orzeczono postanowieniem sądu dla nieletnich albo postanowieniem sądu rodzinnego zastosowanie środków poprawczych lub wychowawczych, zasługuje na pełną aprobatę. Z punktu widzenia zasady równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP) osoby te charakteryzują się tą samą cechą relewantną co osoby poszukiwane listem gończym, oskarżone lub skazane za popełnienie przestępstwa albo wielokrotnie skazywane za wykroczenie za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

Projekt ustawy nie nasuwa wątpliwości co do zgodności z EKPC.

2. Skutki społeczne: Projektowana ustawa jest wyrazem docenienia działalności opozycyjnej młodzieży w okresie PRL, a jednocześnie formą realizacji wybranych postulatów środowisk opozycyjnych i represjonowanych. Jej przyjęcie będzie stanowić uznanie, że środki poprawcze i wychowawcze stosowane wobec osób nieletnich stanowiły dolegliwość analogiczną do sankcji karnych nakładanych na osoby pełnoletnie będące ofiarami represji. Tym samym wypełniony zostanie postulat równości wobec prawa, a także sprawiedliwości społecznej. Faktyczne grono beneficjentów ustawy będzie niewielkie, ale w przyszłości może poszerzyć się o członków rodzin represjonowanych, którzy będą mogli wystąpić z odpowiednim wnioskiem o uznanie zmarłych członków swoich rodzin za osoby represjonowane i ubiegać się o przysługujące z tego tytułu uprawnienia.

3. Skutki gospodarcze: Projekt nie wywoła skutków gospodarczych, w tym w szczególności nie wpłynie na przedsiębiorców, konsumentów ani na rynek pracy.

⁴³ W 2024 r. Urząd wydatkował środki w wysokości 913 tys. zł, z przeznaczeniem na opłaty pocztowe od przekazów pieniężnych z pomocą i świadczeniami pieniężnymi, na opłaty bankowe od przelewów świadczeń zagranicznych, na pokrycie kosztów korespondencji prowadzonej w toku postępowań administracyjnych w sprawach przyznania pomocy i świadczenia pieniężnego oraz na koszty przejazdu działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych na posiedzenia wojewódzkich rad konsultacyjnych, zob. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w części 54 Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych za 2024 rok*. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, s. 38.

⁴⁴ W Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na 2025 r. zaplanowano kwotę w wysokości 1 500 tys. zł z przeznaczeniem na opłaty pocztowe od przekazów pomocy i świadczeń pieniężnych, na pokrycie kosztów korespondencji prowadzonej w toku postępowań administracyjnych w sprawach przyznania pomocy i świadczenia pieniężnego oraz na zwrot kosztów przejazdów członkom rad na posiedzenia wojewódzkich rad konsultacyjnych, zob. *Projekt budżetu państwa w części 54 – Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na rok 2025*. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, s. 24.

4. Skutki finansowe: Proponowane w projekcie rozwiązania niosą za sobą koszty dla sektora finansów publicznych. Projekt będzie wywoływał skutki finansowe dla budżetu państwa po stronie wydatków w części w części 54 – Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w zakresie m.in. wypłaty świadczenia pieniężnego oraz pomocy pieniężnej jednorazowej lub okresowej, a także w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zakresie wypłaty świadczeń wyrównawczych dla osób uprawnionych. Wymiar fakultatywnych obciążeń budżetów jednostek samorządu terytorialnego nie jest możliwy do ustalenia. Z analizy projektu wynika, iż koszty związane z jego wejściem w życie określone przez Wnioskodawcę mogą być zawyżone.

5. Rozwiązania zagraniczne: W państwach Europy Środkowo-Wschodniej status osoby represjonowanej przyznawany jest na podstawie materialnych przesłanek, takich jak udział w opozycji wobec reżimu komunistycznego lub doznanie represji politycznych – niezależnie od wieku osoby w chwili zdarzenia. Przepisy tych państw definiują szeroki katalog represji, lecz nie zawierają szczególnych uregulowań dotyczących niepełnoletnich, wobec których zastosowano środki poprawcze lub wychowawcze z powodów politycznych.

Autorzy:

Wojciech Miller, ekspert ds. legislacji (pkt I-III)

Kaja Krawczyk, specjalistka w Wydziale Oceny Skutków Regulacji (pkt IV, XI.5)

prof. dr hab. Andrzej Sakowicz, ekspert ds. legislacji (pkt V, X, XI.1)

prof. Krzysztof Wojtyczek, ekspert ds. legislacji (pkt V.2, XI.1.2)

dr Marta Karkowska, specjalistka ds. społecznych (pkt. VI, X, XI.2)

dr Adrian Grycuk, specjalista ds. systemu gospodarczego (pkt. VII, X, XI.3)

dr Olga Olkowska, specjalistka ds. finansów publicznych (pkt. VIII, X, XI.4)

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/